

Pårørende til etniske minoritetsældre - mennesker i klemme?

Anika Liversage, professor MSO

Pårørendedagen

Odense, 02. februar, 2024

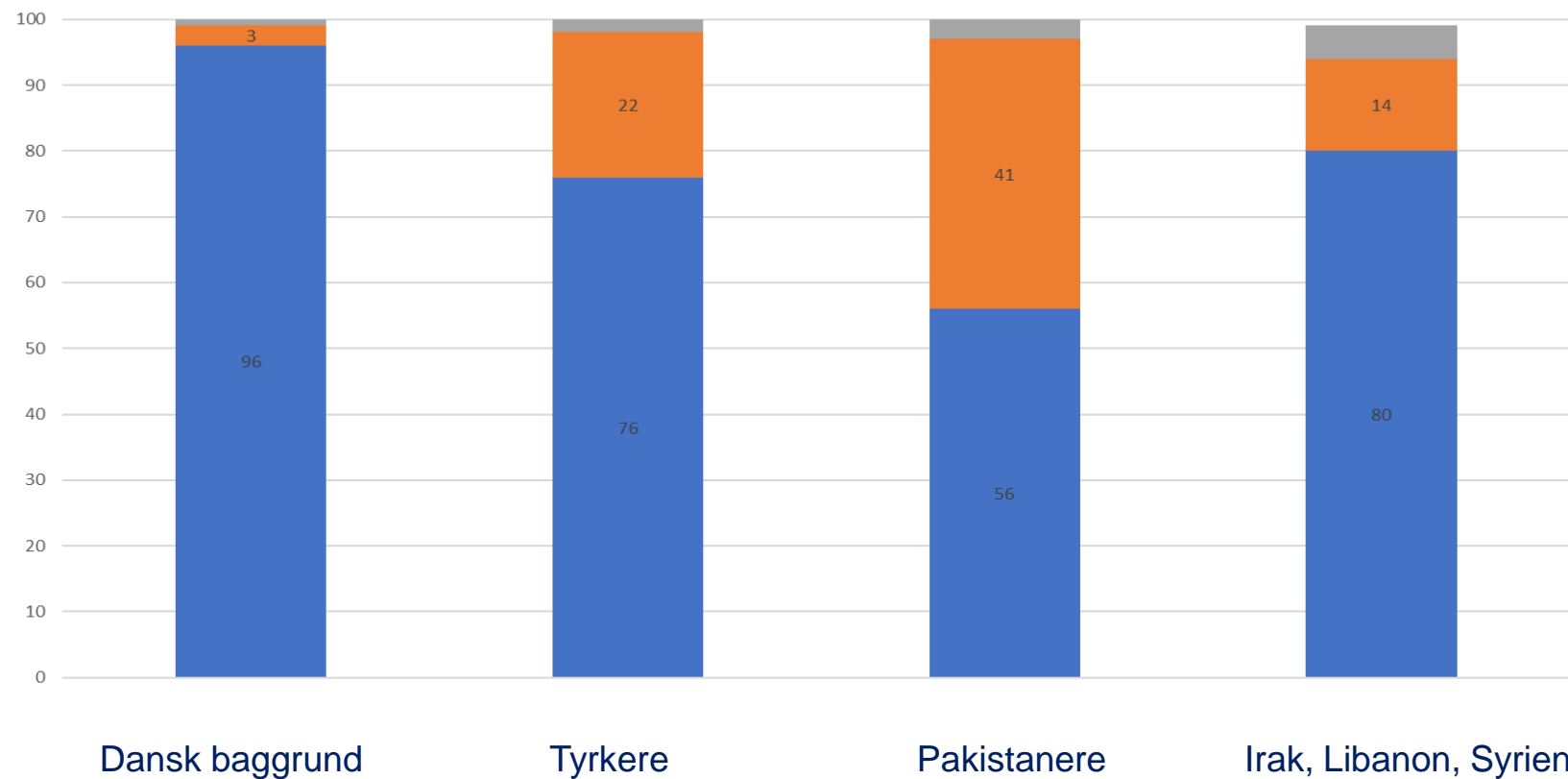
VIVE

Etniske minoritetsældre og omsorg

- **Stigning:** 28.000 borgere over 65 år i dag til ca. 59.000 i 2030
- **Ældes ofte tidligere** (hårdt arbejde, traumer, bestemte sygdomme)
- **En del (men langt fra alle) af disse ældre har:**
 - Negativt syn på offentlig ældreomsorg (få på plejehjem)
 - Begrænset kendskab til det danske sprog og serviceydelser
- **Løsningen i en del familier bliver uformel familiepleje**
 - Pårørende får et stort ansvar, også grundet sproglige udfordringer

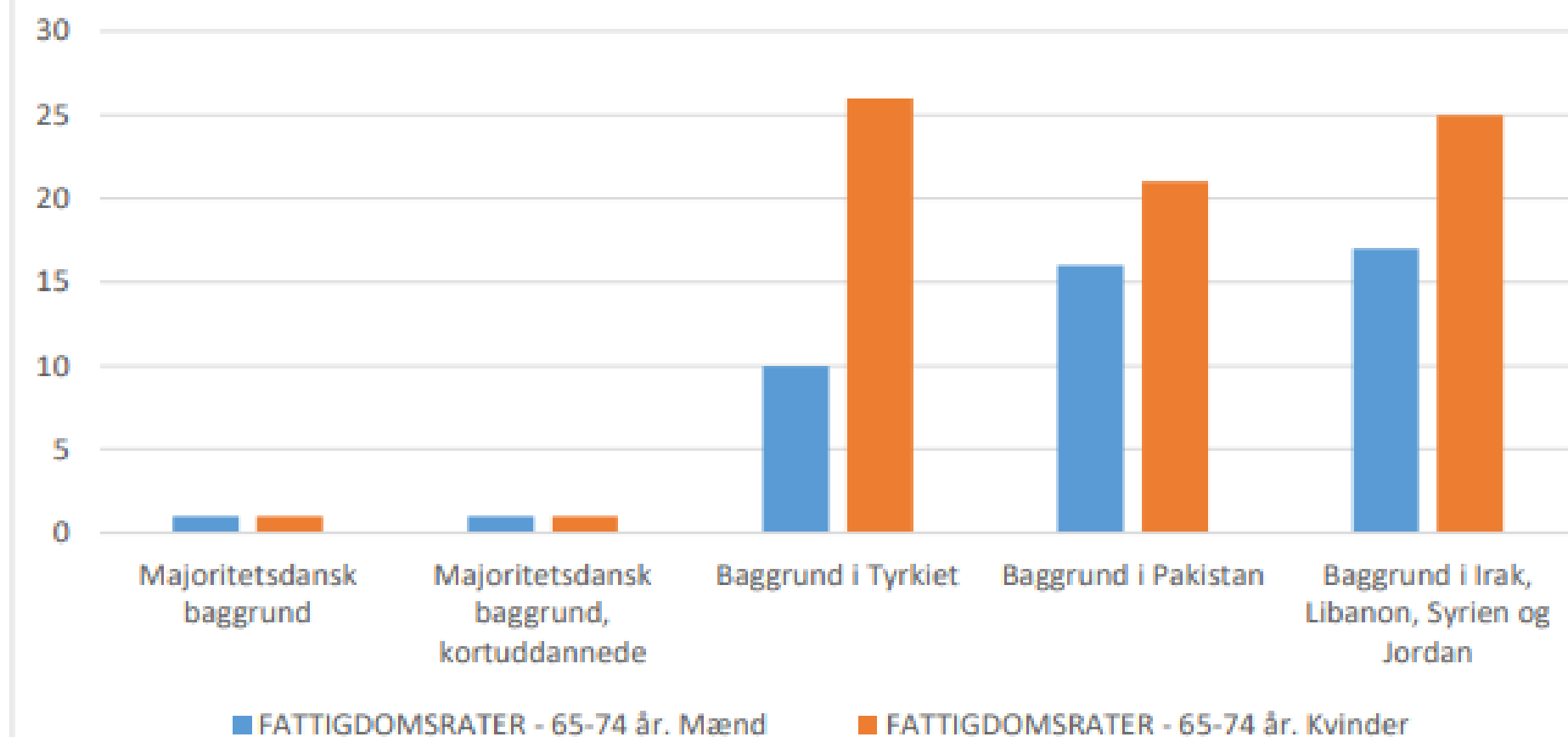
Større andele bor i udvidede familier

Orange = Udvidet familie, Blå = Kernefamilie

Større andele bor i fattigdom

Fattigdomsrater - 65-74-årige

Data bag dagens oplæg

Interview i 20 familier med tyrkisk baggrund (på dansk / tyrkisk)

- Ældre + børn + børnebørn
- I alt: 26 informanter

- Projekt for Fonden Ensomme Gamles Værn

Data bag dagens oplæg

Interview i 20 familier med tyrkisk baggrund (på dansk / tyrkisk)

- Ældre + børn + børnebørn
- I alt: 26 informanter

- Projekt for Fonden Ensomme Gamles Værn

Tidligere projekter på området:

”Ældre fra Tyrkiet” (med V. Jakobsen, 2016)

”Minoritetsældre og selvudpegede hjælpere – Kommunal velfærd og omsorg i forandring” (med M.Rytter, S.L Sparre og A.Ismail, 2021).

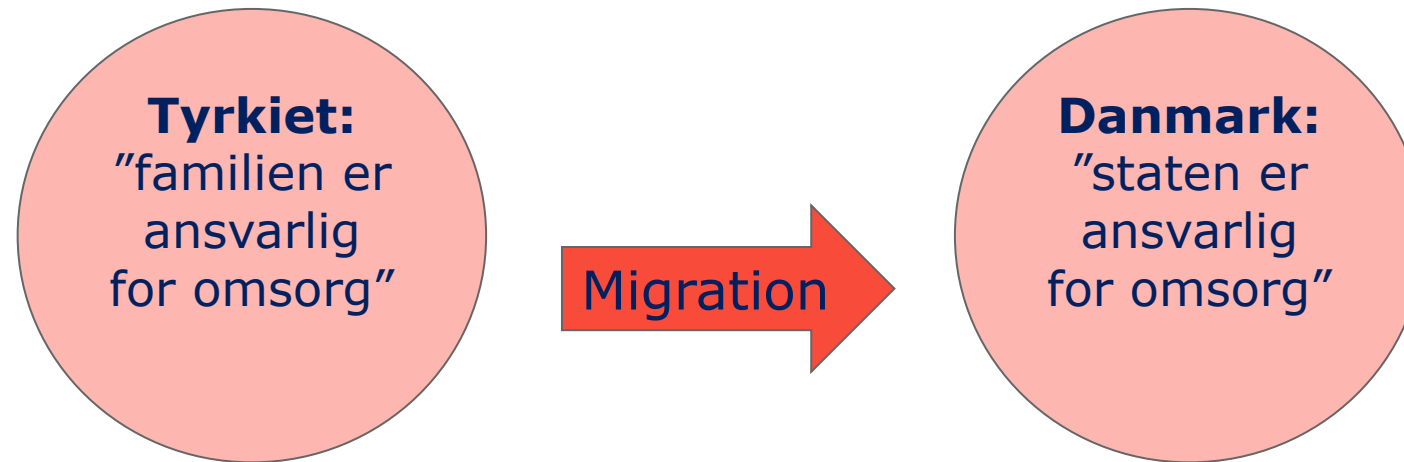
Om familieomsorg i familier med baggrund i Tyrkiet

- Migration – fra en del af verden til hinanden
- ”Omsorgs-manuskripter”

Cati Coe (2017):

- **”Care-script”**: Forventninger, normer og værdier for omsorgs i en given gruppe, hvor familieansvar ofte er knyttet til køn og alder
- **”Care-script”**: Hvordan bestemte familiemedlemmer forventes / pålægges at udføre bestemte former for omsorgsarbejde

To "omsorgs-manuskripter" i spil

Generationsproblematik: Fra første til anden generation

Stor variation i omsorgsarrangementer

- Hvilke behov er der?
- Hvilke ressourcer er der?
 - Fx antal familiemedlemmer, bosætning, beskæftigelse osv
- Dynamisk: De ældre kan få større behov over tid; familiemedlemmer kan selv få udfordringer osv.

Fire udvalgte familier

Tyrkisk “omsorgs-manuskript”

- **Udvidet familie** (far Volkan og søn Mehmet).
- **Delt omsorg og støtte i en familie med mange ressourcer** (mor Defne og datter Zeynep).
- **Delt omsorg og støtte i en familie med pressede ressourcer** (mor Fatma og søn Yusuf).

Dansk “omsorgs-manuskript”

Familie med pressede ressourcer

Far (79 år) - rygskade + blodprop (15 år siden) + demens

- Passes af mor (68 år) i eget hjem
- Begrænset sundhedsfaglig støtte
- Ingen hjemmepleje - far nægter at tage imod det
- Meget støtte fra ugift datter (52 år)
- To sønner hjælper også

Søn, 49 år: ”Jeg kan ikke overskue det. Vi må simpelthen have noget hjælp udefra. For min mor skal aflastes.

Hun kan ikke klare det mere. Hun er lille. Og min far har taget rigtig meget på. Fordi han ikke bevæger sig mere”.

Fire udvalgte familier

Tyrkisk “omsorgs-manuskript”

- **Udvidet familie** (far Volkan og søn Mehmet).
- **Delt omsorg og støtte i en familie med mange ressourcer** (mor Defne og datter Zeynep).
- **Delt omsorg og støtte i en familie med pressede ressourcer** (mor Fatma og søn Yusuf).
- **Begrænset familiestøtte og forestilling om offentlig omsorg** (mor Hülya)

Dansk “omsorgs-manuskript”

Tematik – hvilke pårørende? (fordelingen børn / svigerbørn)

Datter, 34 år: ”Efterhånden går de ældre meget bort fra, at man skal bo sammen.

For man hører fra andre, at det fungerer bare ikke - det skaber så mange konflikter.

Og hvis vi endelig har fået giftet denne her dreng med en god pige, så vil man ikke ødelægge det”

Tematik – hvilke pårørende? (imellem søskende)

- Familier i datamateriale: 4½ barn i snit (max: 10 børn)
- Kvinder laver hovedparten af omsorgsarbejdet (= internationalt)
- Hvad er en "acceptabel undskyldning"? (Finch og Mason, 1993)

Dilara, 39 år: "Det har altid været os [otte] piger der har taget ansvaret. Men der er begyndt at opstå konflikter fordi lillebror aldrig får et ansvar. Man tør næsten ikke gå til ham. Men altså: Folk arbejder, og han er studerende, så han kunne godt en gang imellem lige køre dem et sted hen. Han har trods alt fået en bil af dem....

Men når vi siger det til ham, går han fuldstændig i selvforsvar (griner). Han synes ikke han har tid og overskud til noget som helst ud over sine eksamener.

Og vi tænker: Vi har både studeret og arbejdet, og så har vi oveni også gjort alt det her praktiske for vores forældre.

Tematik: Fordeling imellem familien og det offentlige

Blandt nogle ældre:

- Negativt syn på plejehjem
- Udfordringer ift. hjemmehjælp
 - skal børn eller forældre bestemme?
- Udfordringer ift. at få hjælp af det offentlige
 - når systemet er presset

Resultat: nogle pårørende belastes meget

En datters bekymrede overvejelser

Mor (78 år): Enke, lever alene, ca. 5 km borte.

- Klarer sig selv (bortset fra tolkning). Men er nok ved at udvikle Alzheimers
- Der er kun to børn i familien (begge døtre, med familie og job) – og begrænset familienetværk

Datter, 42 år: "Jeg tænker - shit!... Nu skal vi lige finde ud af hvad vi gør med denne her proces.... Og hvis det ender med plejehjem, er der så nogle muligheder?"

Hvis hun glemmer sit danske – for det gør de jo tit. Hvor er det frygteligt! At stå der. Du fatter ikke en skid. Jeg får helt ondt i hjertet over at hun skal have det sådan.

Men jeg GIDER ikke have hende boende. Jeg ville blive SINDSSYG af hende. Jeg ville slå hende ihjel. Hun er SÅ irriterende. Og vi har trapper... Helt ærligt. Jeg synes ikke det er noget man skal. Så jeg ved det ikke.

Det kan godt være at hun tænker: 'I burde!' Men altså...."

Til slut

- Forskellige forventninger: Fra at flytte forældre hjem til en selv, eventuelt kombineret med hjemmepleje og måske privat tilkøbt hjælp
- ...Over udvikling af bo-muligheder, hvor ældre kan have gavn af hinanden, blandt andet i forhold til ensomhed
- ...Til fuldt brug af danske plejetilbud (en luksus, som anden-generation vil anvende)
- Situationen i dag: Ganske omfattende belastning af pårørende i nogle etniske minoritetsfamilier
- Også svigt af nogle udsatte ældre

Tak for
opmærksomheden

